

Introducere - argument

Cu toate că există realități sfinte care ar putea fi cinstate mult mai bine prin tăcere, prin acea „tăcere roditoare” a Părinților filocalici, vremea în care oamenii Bisericii a cam trecut. Pentru a nu se ajunge ca „pietrele” să vorbească, identitatea credinței ortodoxe și a creștinismului, în general, pe continentul european are nevoie astăzi, mai mult ca oricând, de un demers apologetic susținut de către cei îndreptățiți să o facă. O astfel de atitudine ar trebui asumată deopotrivă de cler și de popor, de toți cei angajați, prin viața și activitatea lor, în rodirea și cultivarea „ogorului Domnului”. Indiferentismul religios, parte a procesului „democratic” al secularizării, riscă să ne pună într-un con de umbră valori ale credinței străbune, într-un mod mult mai real astăzi, decât în trecut. Tocmai de aceea trebuie redescoperit și reevaluat rolul fecund și nu secund al laicului în Biserică. Cartea teologului și publicistului dreptmăritor creștin Stelian Gomboș se plasează exact pe înțelegerea necesității dimensiunii apologetice a laicului în Biserică. Doctorand în Teologia la Tesalonic și Sibiu, autorul prezentului volum și-a adunat, sub titlul *Dumnezeiasca Euharistie, călăuză către Împărăția cea veșnică* o serie de studii, articole cu tematică centrată pe teologia euharistică, dar și câteva recenzii la cărți considerate ca fiind relevante în domeniul Teologiei liturgice astăzi. Importanța unui astfel de demers, care pune în evidență Taina Sfintei Euharistii, într-o vreme cu reale frământări existențiale, cu crize nu doar economice și materiale, ci și spirituale, atât la scară globală, cât și națională, este pronunțată și evidentă!...

Ideea fundamentală, care mi se pare că definește efortul de raportare al autorului asupra temei, în studiul întreprins, dincolo de alte aspecte evidente, este aceea de a arăta că, prin Sfânta Euharistie, având în vedere existența semenului, cu cât mergi mai mult spre celălalt prin Mântuitorul Iisus Hristos Euharistic, cu atât devii mai autentic tu însuși, ca fiindare a creștinului din tine!... Legătura dintre Dumnezeiasca Euharistie și comunicarea cu semenii mi se pare esențială, aspect surprins de autorul studiilor prezente aici, în această carte!... Înaintea lui Iisus Hristos Euharistic nu te poți prezenta cu jumătăți de măsură în modul de a comunica cu ceilalți, sau raportându-te doar la anumite aspecte din problemele celorlalți. În elanul unirii cu Iisus Hristos, oamenii trebuie cuprinși cu toate frământările, grijile dar și cu bucuriile lor. A nu face așa, nu poate decât să ne plaseze pe fiecare, cleric, mirean sau laic, descoperiți de noi înșine la întâlnirea cu Sfânta Euharistie!... Iată de ce demersul lui Stelian Gomboș este benefic, ne poate ajuta, problematiza, pe fiecare, să ne pregătim și mai bine pentru întâlnirea cu Trupul și Sângele Domnului!...

Așadar, cei care vor avea răbdarea și zelul parcurgerii conținutului acestei cărți, se vor familiariza cu aspecte legate de: dimensiunea euharistică a creației, raportată la problemele ecologiei și la misiunea Bisericii; la Sfânta Euharistie, ca și sursă a misiunii Bisericii, temelie a unității ei și fundament al mântuirii omului în Iisus Hristos; asocierea – comuniunea liturgică – premisă a comuniunii popoarelor într-o Europă unită; cu varii abordări contemporane asupra spiritualității euharistice astăzi. Nu în cele din urmă, aș sesiza asumarea gândirii teologice a Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae asupra Tainei Euharistiei, în demersul întreprins de către autorul studiilor prezente în acest volum. În acest sens, Stelian Gomboș contribuie, alături de alți teologi, la evidențierea faptului că Părintele Dumitru Stăniloae a fost hărăzit cu vocația universalității în Ortodoxie, devenind el însuși tradiție, în cadrul Tradiției Bisericii...

Despre bucuria Împărtășirii și puterea credinței

La Cina cea de Taină, momentul instituirii Tainei Euharistiei prin cuvintele Sale și al primei săvârșiri a ei de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ne-a spus: Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu; Beți dintru acesta toți, acesta este sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor (Mt XXVI, 26-28). Dacă se ia totodată în considerare următorul verset: ci vă spun vouă, nu voi mai bea din acest rod al viei, până în ziua când îl voi bea cu voi, nou, întru Împărăția Mea (Mt XXVI, 29), se poate constata cu ușurință că, pe de o parte, Euharistia își are temeiul în jertfa de pe cruce a Mântuitorului, iar pe de alta, că în ea va fi prezent în toate timpurile viitoare Iisus Hristos cu Trupul și Sângele Său înviat. Iisus Hristos trăiește la Cina cea de Taină anticipat și tainic moartea Sa pe cruce, dar și moartea tainică de după aceea (Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Stăniloae, "Teologia Dogmatică Ortodoxă", vol. III, EIBMBOR, București, 2003, p. 98).

Prezența Mântuitorului Iisus Hristos cu trupul în Euharistie este posibilă datorită unirii strânse dintre Trupul Lui cu Dumnezeu Cuvântul prin Întrupare și pnevmatizat prin Înviere și Înălțare, ajuns la unirea culminantă cu dumnezeirea. Fără îndoială, prezența Domnului cu Trupul și Sângele Său în Euharistie și prefacerea pâinii și vinului pentru mâncarea Lui constituie pentru teologie o mare taină. În teologia ortodoxă, pâinea și vinul rămân cu adevărat pâine și vin, la fel cum devin cu adevărat Trupul viu și Sângele lui Iisus Hristos prin săvârșirea tainei Euharistiei. Transformarea darurilor în Trupul și Sângele lui Iisus Hristos se realizează într-un mod divin care transcende noțiunile de timp și spațiu aplicabile în lumea noastră căzută și, prin urmare, nu poate fi înțeleasă sau explicată în termenii filosofici ai acestei lumi (Kenneth Paul Wesche, *Saint Ignatius of Antioch: the criterion of orthodoxy and the marks of catholicity*, PRO ECCLESIA Vol. III, nr. 1, 1994, p. 96).

Împărtășirea presupune credință și dragoste

Trebuie subliniat că descrierea tradițională a Euharistiei că Trupul și Sângele lui Iisus Hristos nu poate fi considerată o metaforă mistică prin care se sugerează legătura tainică dintre suflet și forța divină care se sălășluiește în inima omului într-un mod mistic. Natura mistică a Bisericii are în mod tulburător un caracter material: Euharistia este Trupul și Sângele lui Iisus Hristos într-un mod concret, fizic, nu într-un mod convențional sau simbolic, ci tangibil și concret (Kenneth Paul Wesche, op. cit., p. 97).

Împărtășirea cu Sfânta Euharistie presupune credință și dragoste din partea creștinului, pentru a putea fi înțeleasă tainic, în adâncul sufletului, în realitatea pe care o reprezintă, și nu ca un ritual magic. Sfântul Ignatie Teoforul sugerează că elementele care unesc Trupul și Sângele Domnului sunt credința și dragostea: zidiți-vă din nou în credință, care este trupul Domnului, și în dragoste, care este sângele lui Iisus Hristos (Tralieni 8,1, Colecția "Părinți și Scriitori Bisericești", vol. I, "Scrierile Părinților Apostolici", trad. Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 1979, p. 172). Obiectul principal al credinței și dragostei creștinului este realitatea Trupului și Sângelui lui Iisus Hristos și că în această credință creștinul găsește viața: Eu sunt pâinea vieții; cel ce vine la Mine nu va flămânzi și cel ce va crede în Mine nu va înseta niciodată (In. VI, 35).

Euharistia nu se poate săvârși fără mărturisirea credinței. Dintotdeauna, numai cei botezați, deci cei care-L mărturiseau pe Iisus Hristos, s-au putut împărtăși. Pentru Euharistie este necesară în primul rând unirea prin Cuvânt, prin cunoaștere pentru a înțelege scopul existenței creștine, urmată apoi de unirea cu Hristosul euharistic în Sfânta Liturghie săvârșită de episcop. Adevăratul sens al Cuvântului nu se lasă înțeles pe deplin decât în context euharistic. Se poate face o paralelă cu episodul de pe drumul spre Emaus, unde cei doi ucenici, Luca și Cleopa, sunt abătuți în urma experienței din Ierusalim. Plini de întrebări fără

răspuns și tristețe, aproape că nu observă prezența străinului de lângă ei, care îi muștră pentru că nu înțeleg Scripturile care vorbeau despre patimile și jertfa Învățătorului lor. Cuvântul îi mângâia, le arăta lucruri pe care ei nu le înțelegeau pe deplin, însă nu era suficient pentru a le oferi cunoașterea adevărată, comuniunea adevărată. Odată ce Mântuitorul Iisus Hristos binecuvântează și frânge pâinea pe care le-o dă apoi ucenicilor, ochii acestora s-au deschis și L-au cunoscut. Mântuitorul Iisus Hristos se contopește în această scenă cu pâinea euharistică, care le-a dat cunoașterea adevărată, făcându-i să înțeleagă întreaga semnificație a Învierii. Cei doi ucenici au fost cei dintâi care s-au "împărtășit" cu Cuvântul lui Iisus Hristos și cu Trupul Lui euharistic, alcătuind o nouă unitate - în esență, primul mic nucleu al Bisericii adevărate a lui Iisus Hristos, care nu se realizează pe deplin decât în această contopire, în această unitate adevărată și de neînlocuit. Sfânta Euharistie este strâns legată de cuvântul Scripturii, căci numai astfel ea poate fi înțeleasă în întregime. Experiența euharistică pune într-o lumină specială cuvântul Scripturii și contribuie la descoperirea sensului spiritual, profund al textelor sfinte și la realizarea unității creștinilor.

Dreapta mărturisire este condiția sine qua non pentru dobândirea numelui de creștin. Afirmatia este susținută de desfășurarea Sfintei Liturghii, la săvârșirea căreia, înainte de împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului, Biserica se roagă pentru unitatea de credință prin ectenia: "Să ne iubim unii pe alții ca într-un gând să mărturisim: Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea deoiființă și nedespărțită", rugăciune întărită prin rostirea imediată a Simbolului credinței. Cererile rostite înainte de împărtășire se încheie cu cea pentru realizarea unității de credință: "Unirea credinței și împărtășirea Sfântului Duh, cerând, pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Iisus Hristos Dumnezeu să o dăm". Trupul înviat și dătător de viață al Domnului este ancora credinței și a iubirii lipsite de egoism (John S. Romanides, *The Ecclesiology of St. Ignatius of Antioch*, International printing company, Atlanta 1956, p. 10).

Fără întruparea reală, mântuirea nu ar fi fost posibilă

Dreapta mărturisire este aceea că Întruparea s-a realizat în mod real, ceea ce conferă realitate Euharistiei. Creștinii sunt chemați să se adune cât mai des spre a se împărtăși, pentru că astfel Îl mărturisesc pe Iisus Hristos ca Dumnezeu și Om real, Întrupat real, suferind real pe cruce pentru noi, dându-ne astfel posibilitatea Mântuirii. Fără o Întrupare reală, mântuirea devine imposibilă. Realismul sacramental exprimat prin accentuarea prezenței reale a lui Iisus Hristos în Sfânta Euharistie, nedespărțit de Duhul, este fundamentul Bisericii, în care Iisus Hristos, una cu Tatăl și cu Sfântul Duh în firea sa divină, îi unește pe credincioși în comuniunea Trupului Său extins în lume, Biserica (William R. Schoedel, *Ignatius of Antioch: A commentary on the Letter of Ignatius of Antioch*, Fortress Press 1985, p. 21).

Biserica se definește în acest context ca o comunitate unde Cuvântul nu este doar proclamat, ci este realmente prezent în Sfânta Euharistie, care cu adevărat este Trupul și Sângele Domnului; în consecință, Biserica este acea comunitate transformată în Biserică prin unirea într-un singur trup cu Iisus Hristos, prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Lui, cu adevărat dătătoare de viață, în Euharistia Bisericii (Kenneth Paul Wesche, op. cit., p. 100).

Așadar, importanța și semnificația Euharistiei sunt fundamentale și maxime pentru viața omului, pentru viața lumii, căci ea este unirea cea mai înaltă care se poate realiza între om și Domnul nostru Iisus Hristos, cu Dumnezeu, în Împărăția Sa. Dumnezeiasca Împărtășanie din cadrul Sfintei Liturghii care se săvârșește în Biserică pentru credincioși, ne unește cu Hristos și pe noi unii cu alții, deoarece toți credem în Unicul Iisus Hristos – Care este ieri, azi și în veci Același și prin Care ne împărtășim cu aceleași Sfinte Taine. Ea este Taină a Bisericii și a unității Bisericii fiindcă în ea se pecetluiește unitatea de credință încununând Liturgia Cuvântului. Ea susține creșterea permanentă a creștinilor în Iisus

Hristos, în Trupul Său tainic – Biserica – în comuniunea iubirii cu Iisus Hristos și între ei, Euharistia fiind prin aceasta un sacrament al împăcării, al iubirii și a unității profunde a oamenilor în Iisus Hristos, a mântuirii în El și prin El, așa după cum am mai spus în acest studiu. Unitatea creștină trebuie să se răsfrângă asupra lumii întregi, pentru ca să se pregătească în acest chip unitatea eshatologică pe care Sfânta Împărăție o prefigurează, Împărăția lui Dumnezeu cea veșnică pe care o pregustăm încă din viața această terestră și care nu este o comuniune umană, ci o unitate în Dumnezeu, în plenitudinea adevărului și în bucuria Împărăției (Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Stăniloae, *Legătura între Euharistie și iubirea creștină...*, p. 33). - această concepție ar trebui să asigure ecumenicitatea sau gândirea și mișcarea ecumenică Bisericii cea una după cum și Iisus Hristos – Adevăratul Dumnezeu – doar Unul este!....

Concluzii finale și încheiere

Prin urmare, acum în încheierea acestui material, cartea și lucrarea pe care o prezentăm, prefăcăm și o smnalăm, intitulată *Dumnezeiasca Euharistie, călăuză către Împărăția cea veșnică*, apărută la Editura „Agnos” din Sibiu, în toamna anului 2010, și având binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Dr. Laurențiu Streza – Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, scrisă de teologul și publicistul creștin Stelian Gomboș, Consilier la Secretariatul de Stat pentru Culte din cadrul Guvernului României, și totodată doctorand la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Tesalonic, Grecia și la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu, cunoscut ca talentat și prolific condeier în publicistica bisericească românească și nu numai, se înscrie pe linia celor prezentate mai sus. Adică, această colecție de studii și articole adunate în cartea de față, abordează, cu precădere, aspecte diverse legate de Duhovnicie și de Taina Euharistiei, care este și rămâne Taina Tainelor, Taina prin excelență în Spiritualitatea ortodoxă.

Cartea aceasta se adresează deopotrivă preoților, studenților teologi dar și tuturor acelor care doresc să cunoască mai multe în privința Sfintei Euharistii, într-un cuvânt ea se adresează celor care doresc un sincer și real progres duhovnicesc. Voi încheia aceste rânduri cu un citat luat dintr-un studiu al autorului care mi s-a părut sugestiv: „Euharistia actualizează într-un dinamism convergent, spre plenitudinea existenței, marile potențialități umane care semnifică și simbolizează ceea ce trebuie să devină lumea adică o dăruire și un imn de laudă adus, neîncetat, Creatorului; o comuniune universală în Trupul Domnului Iisus Hristos, o împărăție a dreptății, a iubirii și a păcii în Duhul Sfânt, pentru unitatea și mântuirea tuturor în Iisus Hristos Domnul și prin Iisus Hristos, ajungând, astfel, la desăvârșirea noastră cu ajutorul Sfintei Euharistii căreia îi descoperim, în acest fel, valoarea ei duhovnicească de neprețuit”. Totodată, acum în încheiere, mai reținem faptul că volumul de față se află deja la vânzare și poate fi cumpărat de la diferite magazine și librării de profil.

Dr. Ștefan Toma - Sibiu